

רשות השידור האיראנית - הפצת האידיאולוגיה של המשטר ברחבי העולם

דני סיטרינוביץ | 16 באוקטובר, 2025 | גיליון 2045

פרסומים בבריטניה ובאיטליה על אודות מעורבות ערוץ הטלוויזיה PRESSTV האיראני במבצעי השפעה מתוחכמים במדינות אלו מעידים על המאמץ הנמשך של מערך שידורי התעמולה האיראניים, המתנהל בפיקוח רשות השידור האיראנית, להחליש מדינות מערביות ולחזק בהן את הנרטיב האיראני. היכולת להגביל את השפעת איראן ברחבי העולם תלויה בין השאר ביכולתה של הקהילה הבינלאומית לשבש את המערך המתוחכם הזה, שאיראן מטפחת על מנת להפיץ משנתה.

מטרת התקיפה הדרמטית של חיל האוויר הישראלי ב-16 ביוני נגד בניין רשות השידור של איראן (IRIB) הייתה בראש ובראשונה לפגוע ביכולת המשטר האיראני לתקשר עם עמו וכך לפגוע במוטת השליטה שלו ולערער את יציבותו. בה בעת, התקיפה הפנתה זרקור לתפקיד הלא פחות חשוב של רשות השידור בטהראן - הפצת התעמולה והמסרים האיראנים לרחבי העולם.

רשות השידור האיראנית נהנית מתקציב עתק של כמעט חצי מיליארד דולר, המאפשר לה לממן, בין השאר, עשרות ערוצי טלוויזיה ורדיו במעל ל-30 שפות ובכללן - אנגלית, ספרדית, ערבית, מגוון שפות אפריקאיות ואזרית. כך מתאפשר לאיראן לשמר קשר עם קהילות שיעיות וגם להפיץ את משנתה האידיאולוגית ברחבי העולם.

רשתות טלוויזיה אלו הן חלק ממערך "העוצמה הרכה" האיראנית, הכולל גם "מבצעי השפעה" ברשתות חברתיות, בארגוני דת ומוסדות דת, במוסדות אקדמיים, NGO's (בהובלת רשת "אהל אלבית") וכן באמצעות המערך הדיפלומטי של איראן. כל אלה פועלים במשולב כדי להפיץ את משנתה של טהראן ולהגביר את יכולת ההשפעה שלה על קהילות שיעיות ברחבי העולם, ולא רק. איראן, בעיקר בשל מוטרדותו העמוקה של מנהיג איראן מהעימות הפנימי בקרב העולם המוסלמי, ביקשה להוביל מהלכי השפעה מגוונים גם מול האוכלוסייה הסונית ברחבי העולם בדגש על המזרח התיכון, במטרה להפחית את העוינות בין השיעה לסונה על ידי תמיכה באגודות שמנסות "לקרב לבבות" ביניהן.

דוגמא לסינרגיה בין הרכיבים השונים של מערך "העוצמה הרכה" של איראן היא העובדה שלפחות חלק מהפרשנים המרכזיים בערוצי טלוויזיה האיראניים, כגון HISPAN TV, הם אותם אימאמים השולטים על מרכזי הדת המרכזיים ביבשת אמריקה הלטינית, שהתחנכו במוסדות הקשורים למערך האקדמי של איראן, דוגמת אוניברסיטת אלמצטפא, שנחשבת לזרוע האקדמית הבולטת של המשטר האיראני ובה מתחנכים רבבות מהקהילות השיעיות בעולם, שלומדים במוסד זה בקום שבאיראן או במגוון שלוחות מקומיות. לאותם אימאמים גם ערוצי תקשורת מקומיים, שבהם הם שולטים מתוך מרכזי הדת שלהם, דוגמת ערוצי הרדיו והטלוויזיה "אלנור", המשודרים מתוך מרכז הדת "אלוחיד" בבואנוס איירס, הנשלט על ידי עבד אלכרים פז, חכם דת שהוא פרשן מרכזי של טלוויזיית HISPANTV, אשר

התחנך באוניברסיטת אלמצטפא והוא קשור [באופן ישיר לארגון חיזבאללה](#) ולמערך ההשפעה העולמי שאותו מפעילה [טהראן](#).

הפעלתנות האיראנית בתחום זה זהה למהלכי המשטרים ברוסיה ובסין, שגם להם ערוצי טלוויזיה בינלאומיים, דוגמת RT הרוסית או CGTV הסינית, המתפקדים כ"זרוע תעמולה" ומכוונים בעיקר לאותן יבשות שגם לאיראן עניין מיוחד בהן. בראשן אפריקה ואמריקה הלטינית. זאת ועוד, לעיתים ניתן לראות "דיפוזיה" של רעיונות כאשר דיווחים בערוצים אלו "מועתקים" ומדווחים גם ברשתות האיראניות, במיוחד אם הם מכפישים או סותרים את הנרטיב של "המערב".

למרות התפיסה כי בעידן האינטרנט והרשתות החברתיות פחתה באופן כללי חשיבותם של ערוצי טלוויזיה, שורת פרסומים מהעת האחרונה [בבריטניה ובאיטליה](#) מעידה כי איראן מצליחה לרתום את מערך השידורים מטעמה לקידום יעדיה האסטרטגים באותן מדינות. כך, איראן הואשמה על-ידי גורמים בבריטניה ובאיטליה בכך שערוץ PRESSTV, המשדר בשפה האנגלית, משמש מאמצי ההשפעה מכוונים נגד החברות הבריטיות [והאיטלקיות](#), כולל לדוגמה עידוד עצמאות סקוטלנד כמהלך האמור להחליש את החברה הבריטית "מבפנים". מהלכים אלו מצטרפים לניסיונות ההשפעה של אותו ערוץ בעת הבחירות לנשיאות בארצות הברית ב-2024 ומעידים כיצד טהראן רותמת זרוע זו בינסיון להחליש את המדינות שאיראן רואה בהן איום.

ערוץ PRESSTV איננו לבדו. ערוץ HISPANTV, המשדר בספרדית, תומך במאמצי הרחבתה של ההשפעה האיראנית באמריקה הלטינית ומאפשר לאיראן אף "לנגח" גורמים שלטוניים במדינות שהנהגתן משמרת קשר עם מדינת ישראל. דוגמא לכך היא פעילות ערוץ זה בגוואטמלה, הנחשבת לאחת הידידותיות לישראל ביבשת זו. כתבים מטעם ערוץ זה שוקדים על ניסיון לערער קשר זה באמצעות שורת דיווחים שקריים על אודות מהלכיה של ישראל במזרח [התיכון](#).

איראן משקיעה מאמצים לקדם את השפעתה המדינית, הכלכלית והביטחונית גם ביבשת אפריקה. בולטת במיוחד היא טלוויזיית HAUSATV, אשר משדרת בניגריה ותומכת בעיקר במהלכיה של שיח' אברההים זכאכי, מוביל תנועת ה-IMN (ISLAMIC MOVMENT IN NIGIRIA), הנחשב לנציגו האישי של מנהיגה העליון של איראן, האיתוללה עלי ח'אמנהאי, ביבשת זו. לראיה, כאשר אותו זכאכי נעצר על ידי השלטונות הניגרים השתמשה איראן בשליטתה בערוץ זה כדי לנסות ולשחררו, כולל קריאה להמוני השיעים בניגריה לפעול כדי למען מטרה זו.

כדי לייצר יתירות ולמנוע אפשרות שתחנות השידור ייסגרו כולן או ישובשו שידוריהן, הן פועלות במגוון פלטפורמות ורשתות חברתיות, מטלגרם עד YOUTUBE. גם ערוצי הטלוויזיה של חיזבאללה, דוגמת "אלמיאדין", החלו לשדר בשפות זרות וביניהן ספרדית. זאת בעיקר בתגובה לצעדים שנקט הממשל האמריקאי ניסיון להגביל את תפוצת רשתות התקשורת, המצטרפים למהלכים שקידם הממשל בנושא כולל הטלת סנקציות על גורמים ברשות השידור האיראנית ועל הרשות עצמה. עם זאת, רוב הרשתות עדיין ממשיכות לפעול וביתר שאת.

הגם שבפועל קיים קושי ניכר להתמודד עם ערוצי טלוויזיה אלו, נכון לאמץ אסטרטגיה אחודה, משולבת ומתואמת, שתתבסס על צעדים העשויים לפגוע משמעותית ביכולתה של איראן להפיץ את מסריה ברחבי העולם. ובכלל זאת:

- א. פעילות מדינית להעלאת המודעות לסכנה הנשקפת מערוצים אלו – לא מעט מהמדינות המהוות להם מטרות כלל לא מודעות לאופי השידורים ולסכנה ליציבותן הגלומה בהם.
- ב. גיבוש תוכנית פעולה מתואמת עם הפלטפורמות הרלוונטיות, בדגש על רשתות חברתיות דוגמת YOUTUBE, המאפשרות לערוצי הטלוויזיה של איראן ולשדר את מסריהן, במטרה לסגור ערוצים אלו.
- ג. מעקב רציף על אודות התכנים המועברים ברשתות אלו "והרמת דגל" כל אימת שתכנים אלו מאיימים על יציבותן של המדיניות הרלוונטיות.
- ד. שדרוג היכולות הטכנולוגיות לניטור תכנים ברשתות חברתיות, כך שיאפשרו זיהוי של פתיחת פלטפורמות חדשות כדי לעקוף את הפלטפורמות שנסגרו.
- ה. רשתות אלו מעסיקות עיתונאים רבים, הפועלים בגלוי מטעמן. נכון לבחון צעדים עם המדינות המהוות מטרות על מנת להקשות על אותם עיתונאים את עבודתם - משלילת תעודת עיתונאי ועד החרמתו.
- כחלק מהפעלת הלחץ על המשטר האיראני ובניסיון להגביל את השפעתו העולמית, יש הכרח בפעילות מדינית וטכנולוגית משולבת, אשר תפעל לערער, לשבש ובמידת הצורך גם להפסיק את השידורים של ערוצי הטלוויזיה הבינלאומיים שלו. פעילות זו, לצד פעולה נחושה נגד יתר רכיבי "העוצמה הרכה" האיראנית ובראשם השליטה במרכזי הדת ומערך האקדמיה של איראן ברחבי העולם, תצמצם את טווח ההשפעה העולמית של איראן וסביר שאף תגביר לחץ על המשטר האיראני, הרואה בה כלי מרכזי למימוש יעדיו האידיאולוגיים-אסטרטגיים.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט